

ВІДГУК

**офіційного опонента - кандидата юридичних наук, доцента Головій
Людмили Василівни на дисертацію Шміла Назара Володимировича**

**на тему «Адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного
органу», подану на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08
«Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дослідження. Правоохоронна система України відіграє визначальну роль у функціонуванні державного механізму, оскільки саме через діяльність правоохоронних органів забезпечується охорона правопорядку, реалізація принципу законності, а також ефективний захист прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина. Стабільність і результативність роботи цієї системи безпосередньо впливають на рівень довіри суспільства до державної влади та на здатність держави виконувати свої основні функції.

Формування та розвиток правоохоронної системи України відбуваються в умовах глибоких соціально-економічних, політичних і безпекових трансформацій. Збройна агресія проти України, запровадження воєнного стану, зростання рівня організованої злочинності, поширення корупційних загроз, а також поява нових форм протиправної діяльності суттєво ускладнюють виконання правоохоронними органами покладених на них завдань. У таких умовах об'єктивно зростає потреба в удосконаленні правових та організаційних засад діяльності правоохоронних органів і, зокрема, у переосмисленні правового статусу їх працівників.

Особливої актуальності зазначена проблематика набуває у контексті триваючих реформ у сфері правоохоронної діяльності, спрямованих на підвищення її ефективності, прозорості та підзвітності, мінімізацію корупційних ризиків і утвердження принципу верховенства права. В умовах євроінтеграційного курсу України важливим завданням є також приведення національної правоохоронної системи у відповідність до європейських

стандартів правозастосування, захисту прав людини та організації публічної служби.

Сучасна правоохоронна система України є складним багаторівневим утворенням, до складу якого входять різні за правовим статусом, завданнями та функціями державні органи і така різноманітність зумовлює необхідність комплексного підходу до визначення адміністративно-правового статусу працівників цих органів з урахуванням особливостей їх функціонального призначення.

Ефективність діяльності правоохоронних органів значною мірою залежить від чіткого та узгодженого правового статусу їх працівників, який визначає обсяг владних повноважень, коло обов'язків, систему правових гарантій, обмежень і відповідальності, а також умови проходження служби. В умовах воєнного стану та ускладненої безпекової ситуації роль працівників правоохоронних органів суттєво зростає, що актуалізує потребу в належній адміністративно-правовій регламентації їх статусу, забезпеченні ефективного соціального та правового захисту, а також удосконаленні механізмів контролю за їх діяльністю.

Актуальність дослідження посилюється наявністю правових колізій і нормативної невизначеності у сфері регулювання статусу працівників правоохоронних органів. На практиці норми адміністративного, кримінального та трудового законодавства нерідко містять суперечливі положення щодо їх повноважень, відповідальності та порядку проходження служби, що негативно впливає на правозастосовну діяльність і створює передумови для зловживань. Це обумовлює необхідність системного наукового аналізу та обґрунтування шляхів удосконалення законодавства, зокрема шляхом формування цілісної концепції адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу.

Таким чином, актуальність дослідження адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів зумовлена потребою комплексного наукового осмислення проблем реформування правоохоронної

системи України, удосконалення правового регулювання діяльності правоохоронців, усунення нормативних прогалин, посилення соціального захисту та забезпечення балансу між державним контролем і функціональною самостійністю правоохоронних органів. Вироблення науково обґрунтованої моделі адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу сприятиме підвищенню ефективності правоохоронної діяльності, зміцненню законності та реальному забезпеченню прав і свобод людини та громадянина, що відповідає основним засадам правової держави.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Результати рецензованого дисертаційного дослідження є науково обґрунтованими і послідовно розкритими, що відображено в загальній структурі роботи.

У рецензованій дисертації було використано сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання, що дало змогу забезпечити всебічний, системний та комплексний аналіз проблем адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів. Застосування різноманітних методологічних підходів сприяло глибшому розкриттю сутності досліджуваних правових явищ, виявленню їх внутрішніх закономірностей, а також формуванню обґрунтованих теоретичних висновків і практичних рекомендацій. Історико-правовий метод було використано з метою дослідження еволюції нормативно-правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних із визначенням правового статусу працівників правоохоронних органів, у різні історичні періоди розвитку української державності. Це дало змогу простежити основні етапи становлення відповідних правових інститутів, виявити спадковість і трансформацію законодавчих підходів, а також визначити вплив історичних чинників на сучасний стан правового регулювання (підрозділи 1.2, 1.3). Діалектичний метод застосовувався для пізнання правових явищ у їх розвитку, взаємозв'язку та взаємозумовленості, що дозволило уточнити та конкретизувати зміст базових наукових категорій, зокрема таких, як «статус», «правовий статус»,

«адміністративно-правовий статус», «правове положення» та інші суміжні поняття. Використання цього методу сприяло виявленню суперечностей у правовому регулюванні та визначенню напрямів їх подолання. Логіко-догматичний метод було застосовано для аналізу чинних норм адміністративного законодавства, тлумачення юридичних термінів і конструкцій, а також для формулювання та обґрунтування авторських визначень і класифікацій. Завдяки цьому методу стало можливим систематизувати правові положення, що регулюють статус працівників правоохоронних органів, і виявити їх внутрішню логіку та структурні особливості. Порівняльно-правовий метод використовувався з метою зіставлення наукових підходів і нормативних конструкцій, що стосуються співвідношення понять «правовий статус» і «правове положення», «правовий модус» і «правове становище» (підрозділи 1.1, 1.2), а також для аналізу особливостей правового регулювання адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів у зарубіжних державах. Це дало змогу виявити як спільні риси, так і відмінності відповідних правових моделей, а також визначити можливості адаптації позитивного іноземного досвіду до національних умов (підрозділи 3.1, 3.2). Загальнологічні методи пізнання, зокрема аналіз і синтез, індукція та дедукція, узагальнення й абстрагування, застосовувалися при опрацюванні нормативно-правових актів, матеріалів правозастосовної практики, наукових публікацій і доктринальних джерел. Використання цих методів забезпечило формування послідовних і аргументованих висновків, а також логічно виважених пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання. Статистичні методи, зокрема групування, класифікація, кількісний та табличний аналіз, застосовувалися для обробки, систематизації й оцінки емпіричних даних, отриманих із матеріалів правозастосовної практики правоохоронних органів. Це дозволило виявити окремі тенденції та закономірності у сфері реалізації адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів і підтвердити

теоретичні висновки результатами практичного аналізу (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2).

Метою дисертаційного дослідження було формування теоретичних засад і концептуального розуміння специфіки адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу, а також розробка рекомендацій щодо удосконалення адміністративного законодавства та практики його застосування з урахуванням вітчизняного та міжнародного досвіду.

Структура дисертації цілком відповідає поставленій меті та завданням наукового дослідження й включає анотацію державною та англійською мовами, список публікацій здобувача за темою дисертації, вступ, три розділи, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновки, список використаних джерел (245 найменувань) і додатки. Загальний обсяг роботи становить 261 сторінка, з яких основний текст - 230 сторінок. Це свідчить про належне опрацювання теми дослідження, високий рівень теоретичної підготовки автора.

Вступ дисертації складається із обґрунтування вибору теми дослідження, зв'язку роботи з науковими програмами, планами, темами, мети і завдання дослідження, методів дослідження, наукової новизни одержаних результатів, практичного значення одержаних результатів, особистого внеску здобувача, апробації матеріалів дисертації, публікацій, структури та обсягу роботи.

У першому розділі дисертації розкрито поняття працівника правоохоронного органу, а також проаналізовано складові його адміністративно-правового статусу. У другому розділі досліджено зміст адміністративно-правового статусу окремих правоохоронних органів та їх працівників. У третьому розділі виділено перспективи вдосконалення адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів.

Завершується дисертаційне дослідження висновками, які є цілком логічними та обґрунтованими і містять важливі теоретичні та практичні положення щодо удосконалення адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Практичне значення результатів наукового дослідження полягає в тому, що вони містять практичні рекомендації щодо удосконалення адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів та можуть бути використані у науково-дослідній діяльності – для подальших досліджень і вирішення теоретико-правових питань, пов’язаних з адміністративно-правовим статусом працівника правоохоронного органу; у правотворчості – при удосконаленні законодавства у сферах, що стосуються адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу та функціонування всієї правоохоронної системи; у правозастосовній сфері – як рекомендації для діяльності працівників правоохоронних органів; у навчальному процесі – для розроблення науково-методичних матеріалів з дисциплін: «Судові та правоохоронні органи», «Поліцейська діяльність», «Актуальні питання правоохоронної діяльності»; у правовиховній сфері – в якості практичних та теоретичних рекомендацій щодо діяльності правоохоронних органів України.

Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Основні положення та висновки дисертації опубліковано в одинадцяти наукових публікаціях, з яких: 4 статті - у вітчизняних фахових наукових виданнях; 1 стаття - у закордонному науковому періодичному виданні, 6 тез у матеріалах наукових конференцій. Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає нормативним вимогам. Зазначені публікації повною мірою відображають основні наукові положення дисертації.

Спрямованість науково-практичних конференцій, де здійснювалась апробація матеріалів дослідження, вказують на вирішення дисертантом актуальної теоретико-прикладної проблеми, яка полягає у встановленні адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу на основі аналізу теоретичних концепцій, законодавства України та міжнародно-

правових актів і формуванні напрямів вдосконалення адміністративного законодавства і правозастосовної практики.

Вважаю, що дисертація пройшла належну апробацію та є самостійною науковою працею, що має завершений характер.

Дотримання академічної доброчесності. Рецензоване дисертаційне дослідження є самостійною кваліфікаційною науковою працею із науково обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які виставлені автором для публічного захисту. Висновки, пропозиції та рекомендації, у тому числі й ті, що характеризують наукову новизну, одержані автором особисто. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело (список використаних джерел складає 245 найменувань), зважаючи на тему дослідження, варто відзначити значний масив опрацьованої автором літератури. Наукове дослідження містить посилання на згадані автором у тексті джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; автором дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано повну й достовірну інформацію про результати наукової діяльності, а також використані методики дослідження.

У дисертаційному дослідженні не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації та інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконаного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження. Позитивно оцінюючи здобутки дисертанта, необхідно звернути увагу на окремі суперечності, які потребують додаткового роз'яснення.

1. Автор дисертаційного дослідження вважає за доцільне ширше застосовувати термін «агенти держави», який нині має обмежене наукове використання (с. 46). Проте, у роботі, відсутня достатня аргументація цього підходу. Під час публічного захисту дисертанту варто навести аргументи на підтримку цього підходу та пояснити, чому обрано саме таке словосполучення на пояснення працівника правоохоронного органу.

2. У дисертаційній роботі здобувач поряд із дослідженням адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу, детально характеризує адміністративно-правовий статус технічних та інших працівників правоохоронного органу, які за своєю суттю не виконують правоохоронні функції (с. 54-55). З огляду на це, варто прояснити, чому автор їх досліджує у роботі, адже такі працівники не є правоохоронцями за своєю суттю та уточнити його позицію щодо наявності у таких працівників окремих елементів адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу.

3. Дисертант приділяє увагу питанню розмежування таких понять як «правоохоронні органи» та «органи охорони правопорядку» (ст.58), виділяє основні проблеми, пов'язані із розмежуванням цих понять і пропонує закріпити обидва поняття на законодавчому рівні (ст.61). Вбачається, що надання здобувачем авторських визначень цих понять, збагатило би практичною цінністю дисертаційну роботу.

4. У тексті дисертаційного дослідження наявна незначна кількість стилістичних, технічних та граматичних помилок та це не знижує його наукової цінності.

Наведені вище критичні зауваження та рекомендації стосуються дискусійних питань і не применшують значення отриманих в роботі висновків, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, яке має науково-теоретичне і практичне значення, містить наукові положення, що відзначаються корисністю для вирішення конкретного наукового завдання, сприяють комплексному визначенню адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Шміла Назара Володимировича на тему: «Адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, які характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий вклад автора в юридичну науку. Дисертація оформлена відповідно

до встановлених вимог, результати проведених автором досліджень та отримані ним нові науково обґрунтовані результати у сукупності розв'язують конкретні наукові завдання, що має істотне значення для розвитку адміністративного права України.

Викладене дає підстави для висновку, що дисертація Шміла Назара Володимировича на тему: «Адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу» виконана на належному науковому рівні, за обсягом і змістом, застосованими методиками досліджень і комплексним вирішенням поставлених завдань, обґрунтованістю висновків та науковою і практичною значимістю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Шміло Назар Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

доцент кафедри

адміністративного та фінансового права

Національного університету біоресурсів

і природокористування України

кандидат юридичних наук, доцент

28.01

2026 року

Людмила ГОЛОВІЙ

